18-3-99

8

'విజన్ 2020'లో ఒక మామూలు రైతు

బాలగోపాల్

> దేశీయ— విదేశీయ కార్పొరేషన్ల కొనుగోలుతో ముడిపడి ఉన్న 'అభివృద్ధి' లో భాగమైన ప్రయోజనం పొందాలని పెద్ద రైతులే కాదు, చిన్న రైతులు కూడా ఈ చిత్రాన్ని చూసి ఆశప డవచ్చు. కానీ చిన్న రైతులు ఈ 'అభివృద్ధి' ఆటుపోట్లు తట్టు కోగలరా అన్నది ప్రశ్న. తట్టుకోవడానికి కావలసిన ఏర్పాట్లేవ యినా 'విజన్'లో ఉన్నాయా అన్నది ఇంకొక ప్రశ్న.

ఈమధ్య మన ముఖ్యమంత్రి నారా చంద్రబాబునాయుడును ఎవరు ఏ సమస్యల గురించి అడిగినా —'విజన్ —2020' లో ఉంది చూడండి' అని జవాబు చెపుతున్నారట. కానీ 'పారదర్శక పాలన' అందిస్తామని హామీఇచ్చే ఆ విధానపత్రం ఎంత మాత్రం పారదర్శకం కాదు కాబట్టి అందులో ఏమున్నదో తెలుసుకోవడం ప్రజలందరికీ సాధ్యం కాదు. అది చాలా ఖరీదయిన 'ప్రచురణ'. దాని తెలుగుప్రతిలో ఉన్నది 'విజన్' సారాంశం మాత్రమే. అందరి గతీ తెలుసుకోవడానికి అవసరమైన వివరాలన్నీ ఇంగ్లీషు ప్రతిలోనే ఉన్నాయి. దానిని ప్రభుత్వం చవగ్గా ప్రచురించి అమ్మకానికిపెట్టి ఉంటే కొంత మందికైనా అందుబాటులో ఉండేది. కానీ చాలా ఖరీదైన పద్ధతిలో ముద్రించిన ఆ విధానపత్రాన్ని ప్రభుత్వం అమ్మకానికి పెట్టలేదు. ప్రభుత్వ అధికార్లకూ, పత్రికా కార్యాలయాలకూ మాత్రమే అది అందుబాటులో ఉంది. వాళ్ళదగ్గర తీసుకుని జిరాక్స్ చేసుకోవడం సామాన్యులెవరికీ సాధ్యమయ్యేపని కాదు.

ఇంకో తొమ్మిది నెలల తర్వాత నారా చంద్రబాబు నాయుడు ప్రభుత్వం ఉంటుందో లేదో ఇప్పుడే ఎవ్వరూ చెప్పలేరు. కాబట్టి 'విజన్ 2020' లో ఏముందో తెలుసుకోకపోతే ఏం అని అనుకోవడం పొరపాటవుతుంది. ఈ 'విజన్' లోని విధానాలను చంద్రబాబు నాయుడు ఆవేశంగా భుజానికి ఎత్తుకుని ప్రచారం చేస్తున్నారు కానీ అందులో అతని ఆలోచనలకు ప్రత్యేకమైన విషయాలేవీ లేవు. ఏవైనా ఉంటే అవి కేవలం వివరణకూ, వివరాలకూ సంబంధించినవి. ఈ విధాన దృష్టి సమకాలీన మూడవ ప్రపంచ దేశాల పాలకుల సామాన్య'విజన్'. చొరవనుబట్టి హెచ్చు తగ్గులుంటే ఉండవచ్చు కాక. 'ప్రపంచ బ్యాంక్, అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి సంస్థ, ప్రపంచ వాణిజ్యసంస్థల వంటివి నిర్దేశిస్తున్న దృక్కోణం కూడా ఇదే.

రేపు రాబోయే ఎన్నికలలో ఈ ప్రభుత్వంపోయి వేరేది వచ్చినా ఇంతకంటే మౌలికంగా భిన్నమైన దృష్టితో మనలను పరిపాలించబోదు. (కాబట్టి ఈ ప్రభుత్వాన్నే మళ్ళీ ఎన్నుకుందామని చెప్పడం నా ఉద్దేశం కాదు. పార్టీలను దాటి కొంచెం లోతుగా ఆలోచించడం అవసరమని చెప్పడం మాత్రమే.)

'విజన్ —2020' లో ఎవరికి ఏముందో తెలుసుకోవడం సామాన్యులెవ్వరికీ సాధ్యం కాదు కాబట్టి ఒక మామూలు రైతును ఉదాహరణగా తీసుకుని అందులో ఆ వర్గానికి ఏముందో చూద్దాం. అంతకంటే నికృష్టంగా బతికే వాళ్ళను (అంటే రైతు అనిపించుకొనడానికి కావలసిన భూమి సైతం లేని వాళ్ళను) ఉదాహరణగా తీసుకుని ప్రయోజనం లేదు. ఎందుకంటే'విజన్'లో వాళ్ళకు ఏమీలేదు. (రోడ్డు పని, మట్టిపని కల్పిస్తామన్నహామీ తప్ప). రైతులకు ఏదోఉందన్న అభిప్రాయం ఉంది కాబట్టి రెండుమూడు ఎకరాలతో, నీటి వసతి ఉండీ లేక వ్యవసాయం చేసే రైతును (అంటే మన ముఖ్యమంత్రి చిన్ననాటి పరిస్థితి అని చెప్పుకుంటే సరిపోతుంది) ప్రమాణంగాతీసుకుని పరిశీలిద్దాం.

ఈ రైతులు పెట్టుబడిదారీ విధానంలో భాగంగా అభివృద్ధి చెందాలని 'విజన్ — 2020' కోరుకుంటుంది. చిన్న రైతులు సైతం పెట్టుబడిదారీ పద్ధతిలో బాగుపడాలని ఆశపడుతున్నారనడానికి సందేహించనవసరంలేదు. పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థను సూత్రప్రాయంగా వ్యతిరేకించే మాబోటి వారు సైతం ఈ వాస్తవాన్ని ఒప్పుకోక తప్పదు. ఒప్పుకోకపోవడం ఆత్మవంచన అవుతుంది.

కానీ పెట్టుబడిదారీ 'ఆధునీకరణ' ద్వారా జీవితాలు బాగుపరచుకోవాలని ప్రయత్నం చేసిన చిన్న, మధ్యతరగతి రైతులందరూ తీవ్రమైన సమస్యలు ఎదుర్కొంటున్నారు. గత సంవత్సరం పెద్ద సంఖ్యలో ఆత్మహత్య చేసుకున్న రైతుల కథ ఇదే. ఆ ఆత్మహత్యలు ఈ సంవత్సరం కూడా కొనసాగుతున్నాయి. 'విజన్—2020' ఈ రైతులు ఎదుర్కొంటున్న సమస్యలకు ఏ జవాబూ చెప్పకుండా అదే మార్గంలో మరింత వేగంగా ముందుకు పోవాలంటుంది.

అవసరానికి తగ్గ రుణాలు అందుబాటులో లేకపోవడం పత్తి రైతులు ఎదుర్కొన్న ముఖ్యమైన సమస్యలలో ఒకటి. వ్యవసాయ పరపతి సంఘాలు, గ్రామీణ బ్యాంకులు, పెద్ద బ్యాంకుల గ్రామీణ శాఖలు రుణాలు ఇవ్వాలి. ఒకప్పుడు వ్యవసాయాన్ని ప్రాధాన్యతారంగంగా భావించి అప్పులివ్వాలన్న నియమం ఈ రుణ సంస్థలకు ఉండేది. కానీ 'విజన్ —2020' ఆమోదించే ఆర్థిక పునర్వ్యవస్థీకరణలో భాగంగా వాణిజ్యసంస్థలకు ఈ దశాబ్దకాలంలో కఠినమైననియమాలు పెట్టారు. సెక్యూరిటీ లేకుండా అప్పులివ్వకూడదని, గత సంవత్సరం తీసుకున్న రుణం తీర్చని వారికి అప్పులివ్వకూడదని, ఇతర వాణిజ్య సంస్థలకు బకాయిలున్న వారికి సైతం ఇవ్వకూడదని, ఒక్క మాటలో చెప్పాలంటే 'కమర్షియల్ వయబులిటీ' ని బట్టి రుణాలు ఇవ్వాలని ప్రభుత్వం నిర్ణయంచేసింది. వ్యవసాయ పరపతి సంఘాలకు ప్రభుత్వం కల్పించే పెట్టుబడి వనరులను దారుణంగా తగ్గించేశారు. 'ఆధునీకరణ' లోనూ 'అభివృద్ధి' లోనూ భాగం కాదలచుకున్న రైతులకు అవసరమైన రుణాలలో రూపాయిలో ఇరవై పైసలు సైతం ఈ బ్యాంకులు, పరపతి సంఘాలు ఇవ్వలేకపోతున్నాయి. పత్తిరైతుల ఆత్మహత్యలకు నేరుగా దారితీసిన కారణాలలో ఇదొకటి.

దీనికి రెండేళ్ళుగా ఏ జవాబూ చెప్పలేకుండా ఉన్న చంద్రబాబు ప్రభుత్వం 'విజన్ —2020' లో ఇదే ఆధునీకరణ విధానాన్ని మరింత పెద్ద ఎత్తున ప్రతిపాదిస్తున్నది. ఆ నమూనాలో ఆంధ్రప్రదేశ్ 2020 నాటికి అత్యాధునిక ఆర్థిక వ్యవస్థగా రూపొందుతుందని 'విజన్' హామీ ఇస్తుంది. ఇది కేవలం కొద్ది మంది రైతులు పత్తి వంటి వాణిజ్య పంటలు చేపట్టే ఆధునీకరణ కాదు. క్రీ. శ. '2020' నాటికి ఒక లక్ష 60 వేల కోట్ల రూపాయల పెట్టుబడితోనూ పళ్ళు, పూలు, కూరగాయల ఎగుమతిలోనూ, పాడి పరిశ్రమ, కోళ్ళ పరిశ్రమలతోనూ, వీటన్నింటికీ కావలసిన రోడ్లు, రైళ్ళు, టెలిఫోన్లు, ప్రత్యేక కార్గో ప్లేన్లు, కోల్డ్ స్టోరేజ్ వ్యవస్థతోనూ సాధించే విస్తృతమైన వ్యవసాయ వ్యాపారీకరణ. ఇప్పుడు వ్యవసాయంలో వ్యాపారీకరణ చెప్పుకోదగ్గ మోతాదులో ప్రవేశించిందిగానీ వ్యవసాయాన్ని వట్టి వ్యాపారంగా నిర్వహిస్తున్న వ్యవసాయదారులు కొద్దిమందే. ఇంటికి అవసరమైన తిండి గింజలు కొంచెం పండించుకుంటూ దానితో పాటు వ్యాపార పంటలు కూడా చేపట్టే రైతులే ఎక్కువ.

ఇప్పుడు వ్యవసాయాన్ని పూర్తిగా వ్యాపారీకరించాలని 'విజన్' భావిస్తుంది. నీటి వాడకం ఉన్న కోస్తా జిల్లాలు ఒక రకమైన వ్యాపార పంటలు చేపట్టాలనే నీళ్ళు తక్కువ ఉన్న తెలంగాణా, రాయలసీమ జిల్లాలు ఆహార పంటల సేద్యాన్ని మొత్తంగా పక్కనపెట్టి, పళ్ళ తోటలు, కోళ్ళ మేతకు అవసరమైన మొక్కజొన్న సాగు, గొర్రెల పెంపకానికి అవసరమైన పచ్చికబీళ్ళ నిర్వహణ చేపట్టాలని 'విజన్' అంటున్నది.

దేశీయ— విదేశీయ కార్పొరేషన్ల కొనుగోలుతో ముడిపడి ఉన్న 'అభివృద్ధి' లో భాగమైన ప్రయోజనం పొందాలని పెద్ద రైతులే కాదు, చిన్న రైతులు కూడా ఈ చిత్రాన్ని చూసి ఆశపడవచ్చు. కానీ చిన్న రైతులు ఈ 'అభివృద్ధి' ఆటుపోట్లు తట్టుకోగలరా అన్నది ప్రశ్న. తట్టుకోవడానికి కావలసిన ఏర్పాట్లేవయినా 'విజన్'లో ఉన్నాయా అన్నది ఇంకొక ప్రశ్న.

(ఇంకావుంది)

‘విజన్’లో బక్క రైతుకు ఏదీ భరోసా?

బాలగోపాల్

(18వతేదిసంచిక తరువాయి)

వ్యవసాయ వ్యాపారీకరణలో పెద్ద ఎత్తున పాల్గొనాలంటే రైతులకు పెట్టుబడికావాలి. పెద్ద రైతులు స్వంతంగా సమకూర్చుకోగలరేమో గానీ చిన్న రైతులకు వ్యవస్థిత రుణ సదుపాయం అవసరం. అది లోపించడం ఈ మధ్య జరిగిన పత్తి రైతుల ఆత్మహత్యలకు గల ముఖ్య కారణాలలో ఒకటని చెప్పాను. కానీ వ్యాపారీకరణను సమగ్రంగా పెంచదలచుకున్న 'విజన్' లో దీనికి స్పష్టమైన జవాబేమీలేదు. గ్రామీణ బ్యాంకుల వ్యాపార నియమాలలో 1990 తర్వాతప్రవేశపెట్టిన ప్రమాణాలలోనూ తీసుకుని వచ్చిన మార్పులలోనూ సడలింపు ఉంటుందన్న హామీ ఏదీ లేకుండానే గ్రామీణ బ్యాంకులు ఈ అవసరాన్ని తీరుస్తాయని 'విజన్' హామీ ఇస్తుంది. లేకపోతే 'స్వయం సేవక బృందాలు' ఈ పని చేస్తాయని అంటుంది. అవేమిటో ఎట్లా ఉంటాయో కూడా చెప్పదు.

పండించే పంటకు గిట్టుబాటయ్యే ధర ఉంటుందన్న హామీ కూడా రైతులకు అవసరం. మార్కెట్‌లో సరి అయిన ధర పలకకపోతే 'ప్రభుత్వ కొనుగోలు సంస్థలు' తగిన ధర ఇచ్చి కొంటాయన్న భరోసా కావాలి. అది లేకపోతే వ్యవసాయాన్ని వ్యాపారంగా నిర్వహించడం సాధ్యంకాదు. పెద్ద రైతులు ఒక సంవత్సరం నష్టపోయినా మరొక సంవత్సరం కోలుకోగలరేమోగానీ చిన్న రైతులు కోలుకోలేరు. కోలుకోలేనంతగా అప్పుల పాలవుతారు.

నిన్న మొన్నటి రైతుల ఆత్మహత్యలకు గల కారణాలలో ఇది కూడా ఒకటి. 'విజన్' లో దీనికి జవాబు ఏమీలేదు కానీ వ్యవసాయ వ్యాపారీకరణను నూరు శాతానికి పెంచాలని చూస్తుంది. పైగా రైతుల దగ్గర ప్రస్తుతం కొనుగోలు చేస్తున్న స్థానిక వ్యాపారస్తుల స్థానాన్ని 'విజన్' లో దేశీయ విదేశీయ కార్పొరేషన్లు ఆక్రమించుకున్నాయి. వాళ్ళ దగ్గర గిట్టుబాటు ధర పొందడం రైతులకు మరీకష్టం.వారిచేత ఇప్పించడం ప్రభుత్వానికి అసాధ్యం. రైతులు కొంచెం పట్టుదలగా ఉంటేస్థానిక వర్తకులు కొంత అయినా ధర పెంచక తప్పదు.కానీ దేశంలోనూ, దేశ దేశాలలోనూ పలుచోట్ల కొనుగోలు చేసే కార్పొరేషన్ లకు అటువంటి 'కర్మ' ఏమీలేదు.

ఇటు రైతులకూ అటు కార్పొరేషన్‌లకూ మధ్య కొనుగోలు కాంట్రాక్టులు కుదిర్చే చట్టాలు చేస్తామని, ప్రభుత్వం ఆ చట్టాలలో మూడవ వ్యక్తిగా ఉంటుందని 'విజన్'అంటుంది కానీ ప్రభుత్వం పాత్ర ఆ కాంట్రాక్టును అమలు చేయించే పాత్రే కాగలదు. తప్పనిసరిగా కొనుగోలు కాంట్రాక్టు చేసుకోవాలని చట్టం చెప్పదు. ప్రభుత్వం ఒత్తిడి చేయలేదు. ఎంతటి కొనుగోలు ధరకు కాంట్రాక్టు చేసుకోవాలన్నది కూడా కంపెనీ ఇష్టానికి వదిలేయక తప్పదు. వాళ్ళు ఒకచోట కాకపోతే మరొక చోట కొనగలరు. కాబట్టి వాళ్ళను ఒత్తిడి చేయడం అసాధ్యం.

అసలే అస్థిరమైన వ్యవసాయం వ్యాపారం కార్పొరేషన్ల ప్రవేశం వల్ల, చిన్న రైతులకు అనుకూలమైన రుణ వ్యవస్థలోపించడం వల్ల మరింత అస్థిరంగా తయారవుతుంది. కానీ 'విజన్' దీనిని కేవలం ప్రోత్సహించి వదిలేయడం లేదు. ఇది తప్ప వేరే గత్యంతరంయేదీ లేని పద్ధతిలో ఒత్తిడి పెడుతుంది. ప్రభుత్వం కల్పించే వసతులు, మార్కెట్ వ్యవస్థ, ప్రభుత్వ వ్యవసాయ అధికారుల విస్తరణ కార్యక్రమాలూ, దీనికే అనుగుణంగా ఉండబోతాయి. ఇష్టమున్నా లేకపోయినా 'అభివృద్ధి' అంటూ కావాలంటే రైతులు అత్యంత అస్థిరమైన ఈ 'కార్పొరేషన్ల'తో ముడిపడిన వ్యాపారీకరణలో భాగం కావాలన్న ఒత్తిడి బలంగా పని చేస్తుంది.

తెలంగాణా, రాయలసీమ జిల్లాలు ఈ ఒత్తిడి వల్ల మరింత నష్టపోతాయి. ఎందుకంటేవర్షపాతం తక్కువగా ఉన్న ఈప్రాంతాల భూములు తిండి గింజల కన్నా పళ్ళతోటలకు, పశువుల పెంపకానికి అవసరమైన పచ్చికబీళ్ళకూ, కోళ్ళ పరిశ్రమకు అవసరమైన మొక్కజొన్న సాగుకూ తగినవని 'విజన్' ప్రకటించేసింది.అంటేఈరకమైన భూమి వినియోగానికి అవసరమైన వసతులు, విస్తరణ మాత్రమే అందుబాటులో ఉండబోతాయి. కానీ సరి అయిన రుణ వ్యవస్థ లేకుండా గిట్టుబాటు ధరలకు హామీ లేకుండా చిన్న రైతులు సాహసానికి ఒడిగడితే భాగా దెబ్బతినే ప్రమాదం ఉంటుంది.

అప్పుడు ఆత్మహత్య చేసుకోకపోతే భూములు అవే కార్పొరేషన్లకు అమ్ముకుని లేక కౌలుకిచ్చి రైతులు కూలివాళ్ళుగా మారిపోవలసి ఉంటుంది. వ్యవసాయ ఉత్పత్తులతో వ్యాపారం చేసే కంపెనీలు సీలింగ్ చట్టం అడ్డం రాకుండా భూములు పెద్ద యెత్తున కౌలుకుతీసుకుని వ్యాపార పంటల ఉత్పత్తి భారీగా చేపట్టే సదుపాయాన్ని చట్టం ద్వారా కల్పిస్తామని 'విజన్' హామీ ఇస్తున్నది. కాబట్టి వ్యాపార పంటల విషయంలో చిక్కుకున్న చిన్న రైతులు రెండు మూడేళ్ళతర్వాత కొనుగోలు కంపెనీలకే తమకున్న ఒకటి రెండు ఎకరాలు లీజుకు ఇచ్చి కూలీ చేసుకుని బతికే పరిస్థితి రావచ్చు.

నేను మరీ 'అతి' గా ఊహిస్తున్నానని అనుకోనక్కరలేదు. వరంగల్‌లోనూ, ఇతర జిల్లాలలోనూగత సంవత్సరం ఆత్మహత్య చేసుకున్న రైతులే దీనికి నిదర్శనం. పత్తి పండించే జీవితాలు బాగుచేసుకుందామని ప్రయత్నం చేసిన వెనుకబడిన ప్రాంతాల రైతులందరూ నష్టపోలేదు. నష్టపోయిన వారందరూ మళ్ళీ కోలుకోలేనంతగా నష్టపోలేదు. అందరూ ఆత్మహత్యలు చేసుకోలేదు. కానీ చాలా మంది కోలుకోనంతగా నష్టపోయారు. ఆత్మహత్య చేసుకున్నారు. వీరిలో దాదాపు అందరూ చిన్న రైతులే, బి. సి., ఎస్. సి. కులాల వారే. అంతేకాక నష్ట పోయిన వారు మళ్ళీ పత్తిపంటే వేస్తున్నారు. ఇది పెట్టుబడి చిన్నరైతులకు కల్పించే విషవలయం. ఆ మార్గంలో నష్టపోయినవారు బయటపడితే ఆ మార్గంలోనే బయటపడాలి. అందులో లాభం పొంది జీవితాన్ని శాశ్వతంగా బాగుచేసుకునే అవకాశం లేకపోలేదు.

కాబట్టి వేరే ఏ విధంగానూ దరిద్ర రేఖ అంచులు దాటి పైకి పోయే అవకాశం కనిపించని సాధారణ రైతులు సైతం ఆకర్షితులవుతారు. కొందరిని 'అదృష్టం వరిస్తుంది' కొందరు శాశ్వత దారిద్ర్యం నుంచి శాశ్వత అస్థిరతలోకి పోతారు. కొందరు అస్థిరత అంచు నుంచి కిందికిజారి ఆత్మాహుతి తప్ప గత్యంతరంలేదన్న నిర్ణయానికి వస్తారు.

'విజన్' చూపించే దృశ్యంలో ఈ సంక్షోభం మరింత తీవ్ర రూపంలో ఉంటుంది. మన ఆర్థిక వ్యవస్థ 'మొత్తంగా' అభివృద్ధి చెందినా చెందవచ్చు. 'విజన్' ఊహించేటంత పెరుగుదల రేటు సాధించినా –సాధించకున్నా ఆ మార్గంలో కొంత స్థూలమైన అభివృద్ధి సాధించినా సాధించవచ్చు. కానీ ఆ అభివృద్ధి రైలు బండి నుంచి అడపాదడపా ఒక శవం క్రిందికి జారిపడుతూ ఉంటుంది. అది రైలెక్కకుండా ఉండిపోయిన వ్యవసాయ కూలీ శవం కాదు, రైలెక్కిన మామూలు రైతు శవం.